

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Teze bakalářské práce

Monopol v podmínkách ekonomiky ČR

Adriana Sládková

© 2015 ČZU v Praze

1 Souhrn

Bakalářská práce se zabývá monopolem v podmínkách ekonomiky České republiky, proto je zde popsáno rozdělení dokonalé a nedokonalé konkurence. U monopolu je pak vysvětlen jeho vznik, stanovení ceny monopolem, v čem spočívá monopolní síla a také cenové diskriminace a regulace monopolu. Je zde popsán i monopson, což je opak monopolu. V nedokonalé konkurenci jsou zmíněny i oligopol a monopolistická konkurence. Praktická část práce se zabývá největšími monopoly v České republice a to především Českou poštou. V neposlední řadě práce informuje o Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, a jak řeší porušení hospodářské soutěže.

2 Klíčová slova

dokonalá konkurence, nedokonalá konkurence, monopol, trh, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, firma

3 Cíl práce a metodika

Cílem této bakalářské práce je seznámení se s problematikou monopolu v podmínkách ekonomiky v České republice. Práce je rozdělena na dvě stěžejní části a to teoretickou a praktickou. Cílem teoretické části je definování základních pojmů, které souvisejí s dokonalou a nedokonalou konkurencí a především zjištění, jaké jsou charakteristické rysy monopolu a jaké jsou příčiny vedoucí ke vzniku monopolu. Je zde zmíněn i oligopol a monopolistická konkurence, které také patří do nedokonalé konkurence.

Cílem praktické části je zaměření se na Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, jeho vznik a jeho historii, dále jak řeší porušení hospodářské soutěže a jakým způsobem reguluje monopoly. V práci je dále poukázáno na nejvyšší uložené pokuty za porušení hospodářské soutěže.

Dále se práce zabývá aktuální situací na trhu a zjištěním největších monopolů v České republice. Jedná se především o ČEZ, a. s., České dráhy, a. s. a firmu Hicon. Hlavním cílem praktické části je zaměření se na poštovní trh a na Českou poštu. Hovoří se zde o vzniku České pošty, a o tom, jak ztratila svůj poslední monopol. Také jsou zmíněni konkurenti na poštovním trhu a to především společnostmi DHL, PPL a DPD.

K vypracování této bakalářské práce jsou použity základní metody a to deskripce a komparativní analýza a k lepšímu pochopení jsou použity grafy a tabulky. Práce je sepsána dle aktuální citační normy ČSN ISO 690. Je zde využito studium odborné literatury a poté aplikování zjištěných poznatků na praktickou část. K vypracování praktické části je využito informací z internetových stránek Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a stránek České pošty. Závěrem práce bude celá situace zhodnocena.

4 Závěr

V úvodu bakalářské práce jsou stanoveny dva hlavní cíle a to pomocí literární rešerše popsat dokonalou a nedokonalou konkurenci a především se zaměřit na monopol. Druhým cílem práce bylo zaměřit se na největší monopoly v České republice s popsáním aktuální situace a především se zaměřit na státní podnik Česká pošta. Nedílnou součástí této práce byl také popis Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

Praktická část se tedy zaměřila na největší monopoly v České republice. Mezi ty patří ČEZ, a. s., České dráhy a. s., Česká pošta, atd.

O společnosti ČEZ si lidé myslí, že je monopol, ale není tomu tak. Je tak společností vnímán, protože má největší podíl na trhu a je často zmiňován médii. Ale o monopolu hovořit nemůžeme, protože jak je v práci uvedeno, musela by na trhu být jediná firma a vstup by byl omezen bariérami, což není. Na tomto trhu se vyskytuje několik dalších firem a to například RWE Transgas a E.ON.

Dalším monoplem byla uvedena akciová společnost (dříve státní podnik) České dráhy. V tomto případě se dá hovořit o monopolu, popřípadě o oligopolu s dominantní firmou, protože zde sice existují další dvě společnosti LEO EXPRESS a RegioJet, ale ty jezdí jen na dálkových tratích, kde jezdí i ČD. Na regionálních tratích stát uvažuje pouze jediného dopravce a to České dráhy, což je zřejmé z Memoranda. Evropská unie se snaží o liberalizaci drážního trhu, ale stát nevytváří konkurenceschopné podmínky, protože dotuje společnost České dráhy na regionálních tratích. Na trati Praha – Ostrava dotace zrušila, aby alespoň tam poskytla stejné podmínky pro všechny společnosti.

Jediný způsob jak zrušit monopol v osobní železniční dopravě je poskytnout možnost i ostatním společnostem a to výběrovým řízením na různé trasy. Podle názoru autora práce je zde i malé množství konkurentů, a tak nezbyvá doufat, že se na tomto trhu objeví další společnosti.

Méně známá, ale v této době hodně zmiňovaná firma Hicon je také monopolem. Již 20 let dodává státu registrační značky, a to z ní dělalo 100% monopol. Naštěstí stát v roce 2014 rozhodl vypsat výběrové řízení, do kterého se zapsali 4 společnosti včetně firmy Hicon. Bohužel cenově nejlépe zde opět vyšla firma Hicon, ovšem Ministerstvo dopravy uznalo, že v řízení došlo k chybám a tak bude nové výběrové řízení. Nejlepším řešením jak zabránit monopolu by bylo přejít na německý model, kde si každý platí značku sám a také si sám vybere firmu.

Posledním řečeným monopolem zde byla uvedena Česká pošta. Ta v roce 2013 přišla o svůj poslední monopol, a tak byl umožněn vstup na trh dalším konkurentům. Ale u státu má stále podporu v podobě tzv. základních služeb, které by měla poskytovat právě Česká pošta. Doufáme, že v příštích letech bude na tyto základní služby vypsána soutěž.

Autor se domnívá, že lidé vnímají Českou poštu jako monopol, protože na českém trhu působí nejdéle, také proto, že je to státní podnik. Ale jako u ČEZU, tak i u České pošty nemůžeme říct, že jde o monopol, protože zde existují i další společnosti jako je PPL, DHL nebo DPD. A navíc jí byl odebrán i poslední monopol.

Monopol v podmínkách ekonomiky České republiky tedy stále existuje, a ne jen jeden. Stát by se měl snažit o regulaci těchto monopolů tím, že umožní vstup novým společnostem či podnikatelům na trh a nepodporovat monopoly jako je tomu u Českých drah dotacemi. Protože nejvíce jsou působením monopolu poškozeni spotřebitelé.

5 Nejčastěji použitá literatura

1. SOUKUPOVÁ, Jana, HOŘEJŠÍ, Bronislava, MACÁKOVÁ, Libuše, SOUKUP, Jindřich. Mikroekonomie. 3. dopl. vyd. Praha: Management Press, 2002, 548 s. ISBN 80-7261-061-9.
2. BURIANOVÁ, Jaroslava et al. Vybrané kapitoly z teorie firmy. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2012, 134 s. ISBN 978-80-213-2268-4.
3. KEŘKOVSKÝ, Miloslav a Jiří LUŇÁČEK. *Úvod do mikroekonomie: s využitím prvků distančního studia*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2012, xvi, 197 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-365-6.

Nejčastěji použitý zákon

4. Zákon č. 143 /2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže

Nejčastěji použité internetové zdroje

5. Výroční zpráva 2013. *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže* [online]. [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <<http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vyrocni-zpravy.html>>.
6. Historie České pošty. *Česká pošta* [online]. [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <<https://www.ceskaposta.cz/o-ceske-poste/historie>>.
7. Česká pošta přišla o svůj monopol. *Idnes* [online]. 2012 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://ekonomika.idnes.cz/ceska-posta-prisla-o-svuj-monopol-na-dorucovani-dopisu-a-pohledu-px4-/ekonomika.aspx?c=A120605_190247_ekonomika_neh>.